

Nr 135.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 2, 3, 4, 5 och 6 i lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen; given Stockholms slott den 26 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 2, 3, 4, 5 och 6 i lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Stadener.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 2, 3, 4, 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen.¹

Härigenom förordnas, att §§ 2, 3, 4, 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen skola, §§ 3 och 4 i nedanstående delar, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Erforderliga anstalter för blinda barns uppfostran och undervisning upprättas av staten och utgöras av dels förskolor, till vilka är förlagd den grundläggande blindundervisningen, dels institut och hantverksskolor för undervisningens fortsättande och avslutande.

§ 3.

Alla sådana — — — läroanstalt intagas.

Vederbörande skolråd eller folkskolestyrelse skall tillse, att blint barn, i enlighet med denna lag, varder i läroanstalt intaget, ävensom att barn, som enskilt undervisas, erhåller sådan undervisning, att den i noggrannhet och omfattning huvudsakligen motsvarar den, som meddelas i offentlig läroanstalt för blinda. Kommer till skolrådets eller folkskolestyrelsens kännedom, att blint barn avhålls från undervisning eller icke erhåller nöjaktig sådan, skall skolrådet eller folkskolestyrelsen ålägga barnet skolgång i offentlig läroanstalt för blinda. Skulle föräldrar eller målsmän tredskas att efterkomma vad i avseende å de blinda barnens undervisning i denna lag finnes stadgat eller vad av vederbörande skolråd eller folkskolestyrelse på grund därav föreskrives, skola de tredskande undergå varning av skolrådet eller folkskolestyrelsen. Bliver sådan varning fruktlös, må barnet kunna från föräldrar eller målsmän skiljas och på deras bekostnad sändas till vederbörlig läroanstalt.

§ 4.

Skolåldern räknas — — — nio år.

För barn — — — fjorton år.

Barn är skolpliktigt under de tio år, som följa efter dess intagning i förskola, eller, i fall det utan genomgående av förskola intages i institut,

¹) Senaste lydelse se beträffande § 5 1920: 517 och beträffande § 6 1918: 427.

under därpå följande åtta år, därest icke barnet före denna tids utgång inhämtat sådana kunskaper och färdigheter samt uppnått den utveckling, att det anses böra från skolgång befrias, eller är så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn. För barn, som icke under nämnda tid vunnit tillräcklig arbetsutbildning, kan skoltiden av institutets direktion utökas med högst ett år. Vad sålunda stadgats gäller även barn, som från institut överflyttats till hantverksskola.

§ 5.

För vart och ett blint barn, som på grund av bestämmelserna i denna lag är intaget i på statens bekostnad upprättad läroanstalt för blindas, vare sig förskola, institut eller hantverksskola, skall av vederbörande landstingsområde eller av stad, som ej i landsting deltager, erläggas en årlig avgift av 400 kronor.

§ 6.

Landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltager, äga att för varje till landstingsområdet eller staden hörande barn, som, enligt vad i denna lag stadgas, är intaget i förskola, i institut eller i hantverksskola, bestämma en viss årlig avgift, med vilken föräldrar eller målsmän, i den mån de därtill äga tillgång, skola bidra till täckande av kostnaderna för barnets vistelse vid förskola, institut eller hantverksskola.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1932.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMBIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför:

Vissa ändringar i lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen.

I skrivelse den 14 mars 1930, nr 70, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville så snart ske kunde för riksdagen framlägga förslag till blindvårdens ordnande på ett tillfredsställande sätt.

Rektorn vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Gustaf Ek, som jämlikt Kungl. Maj:ts den 22 juli 1931 lämnade uppdrag såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträdd med verkställande av utredning och framläggande av förslag rörande blindvårdens ordnande, har nu inkommit med betänkande i ämnet, avseende huvudsakligen förslag till lag om blindhetsersättning. Som förslaget utremitterats till olika myndigheter men dessas yttranden ännu icke inkommit, är det icke möjligt att framlägga frågan i dess helhet för innevarande års riksdag. Jag vill dessutom erinra, att förslagets realiserande påkallar ej oväsentligt bidrag av statsmedel, vadan jämväl från statsfinansiell synpunkt hinder torde föreligga att nu framlägga något förslag i detta hänseende.

Däremot har den sakkunnige i sitt betänkande berört vissa frågor rörande undervisningen för blinda barn, i vilka avseenden åtgärder redan nu synas kunna och böra vidtagas. Den sakkunnige framlägger följande önskemål i detta avseende:

Från förskolorna för blinda dimitteras eleverna i vanlig ordning till institutet för blinda å Tomteboda. I den 10 april 1922 av då tillkallade sakkunniga avgivna utredning och förslag angående vården av blinda föreslogs, att institutet borde erhålla rätt att på samma sätt dimittera en del av de äldre manliga eleverna till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda för avslutande av sin hantverksutbildning. En över tjugouårig erfarenhet har till fullo visat betydelsen av att de manliga institutseleverna under sina sista skolår bli i tillfälle att, såsom sker vid Kristinehamns-skolan, få bo utom anstalten och därigenom lära sig att i någon mån reda sig på egen hand.

Enligt nu gällande föreskrifter är skoltiden bestämd till tio år för sådana elever, som genomgå både förskola och institut, samt till åtta år

för dem, som direkt vinna inträde vid institutet utan att hava genomgått förskola. De förra intagas i regel i 7-årsåldern, varför de måste utskrivas vid omkring 17 år. I en del fall är denna lärotid för kort, särskilt för sådana som äro sent utvecklade och ha mindre lätt för att lära ett yrke. En del komma därför ut i livet med otillräcklig träning i arbetet. Och att vid 17 års ålder besitta den mognad, som är erforderlig för att vara en självständig arbetare och för att kunna försälja sina arbeten, är i de flesta fall ej att påräkna. Den ändringen bör därför göras i stadgan för läroanstalter för blinda, att direktionen över institutet äger rätt att i de fall, där så visar sig nödvändigt, utöka lärotiden å institutet med ytterligare ett år.

Under åberopande av vad sålunda anförts har Ek inkommit med förslag till dels vissa ändringar i lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen, dels ock ny stadga för institutet samt förskolorna för blinda å Tomtebodas och i Växjö.

Det är förslaget om ändringar i lagen angående blindundervisningen, som jag nu anhåller att få anmäla inför Kungl. Maj:t för utverkande av proposition i ämnet till 1932 års riksdag. Till frågan om ny stadga för läroanstalterna för blinda, vilken utfärdas av Konungen i administrativ väg och alltså icke kräver riksdagens medverkan, torde jag vid ett annat tillfälle få återkomma.

Ek har föreslagit ändringar av §§ 2, 4, 5 och 6 av sagda lag. Jag återger här de av Ek formulerade ändringarna med kursiv stil, medan lagrummens nuvarande lydelse intagits inom parentes efter varje ändring:

§ 2.

Erforderliga anstalter för blinda barns uppfostran och undervisning upprättas av staten och utgöras av dels förskolor, till vilka är förlagd den förberedande undervisningen, dels *institut och hantverksskolor (nu: institut)* för undervisningens fortsättande och avslutande.

§ 4.

Skolåldern räknas — — — — nio år.

För barn — — — — fjorton år.

Barn är skolpliktigt under de tio år, som följa efter dess intagande i förskola, eller, i fall det utan att ha genomgått förskola intages i institutet, under åtta år. Har det från institutet överflyttats till hantverksskola, fortfar dess skolplikt likväl till denna tids utgång. Skulle barnet under den här nämnda tiden ej visat sig ha vunnit tillräcklig arbetsutbildning, kan skoltiden utökas med högst ett år. Därest barnet dessförinnan inhämtat sådana kunskaper och färdigheter och uppnått sådan utveckling, att vidare skolgång anses obehörlig, eller är det så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn, må det från sin skolplikt befrias.

(Nu: Barn är skolpliktigt under de tio år, som följa efter dess intagning i läroanstalt, därest icke barnet före denna tids utgång inhämtat sådana kunskaper och färdigheter samt uppnått den utveckling, att det anses böra från skolgång befrias, eller är så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn.)

§ 5.

För vart och ett blint barn, som på grund av bestämmelserna i denna lag är intaget i på statens bekostnad upprättad läroanstalt för blinda, vare sig *förskola, institut eller hantverksskola* (nu: förskola eller institut), skall av vederbörande landstingsområde eller av stad, som ej i landsting deltagar, erläggas en årlig avgift av 400 kronor.

§ 6.

Landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltagar, äga för varje till landstingsområdet eller staden hörande barn, som, enligt vad i denna lag stadgas, är intaget i förskola för *blinda, i institut eller hantverksskola* (nu: blinda eller i blindinstitut), bestämman en viss årlig avgift, med vilken föräldrar eller målsmän, i den mån de därtill äga tillgång, skola bidra till täckande av kostnaderna för barnets vistelse vid *förskola, institut eller hantverksskola* (nu: skolan eller institutet).

I ärendet hava yttranden avgivits av direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas samt styrelserna för förskolan för blinda i Växjö och hantverksskolan i Kristinehamn för blinda ävensom den 26 januari 1932 av skolöverstyrelsen och den 18 februari 1932 av statskontoret.

Direktionen har icke funnit anledning att framställa någon saklig erinran mot Eks förslag. Beträffande själva formuleringen har direktionen ifrågasatt vissa ändringar av sista stycket i § 4.

Styrelsen för förskolan för blinda i Växjö har — då undervisningen vid förskola ej bör betraktas som förberedande utan som grundläggande för den fortsatta utbildningen vid institutet — föreslagit, att i § 2 »förberedande undervisningen» utbytes mot »grundläggande undervisningen». Beträffande skoltidens längd har styrelsen framhållit nödvändigheten av att denna utsträcker, så att lärjungarna nå fram till så fullständig yrkesutbildning som möjligt.

Styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda har anført, att då hantverksskolans lokaler numera äro fullt tillräckliga, skolan liksom hittills är beredd att mottaga från institutet dimitterade lärjungar för fortsatt yrkesutbildning, samt att möjlighet till ytterligare ett års utbildning bör beredas de elever, som därav äro i behov och med fördel kunna tillgodogöra sig undervisningen, ej blott för vinnande av större yrkeskicklighet utan ock för att nå mera mognad vid sitt utträde i livet. Styrelsen har intet att erinra mot de av Ek föreslagna ändringarna i gällande lagbestämmelser.

Skolöverstyrelsens utlåtande har följande lydelse:

I likhet med den sakkunnige anser överstyrelsen det önskvärt att institutet medges rätt att till hantverksskolan i Kristinehamn dimittera ett lämpligt antal av sina elever för avslutande av deras hantverksutbildning. Så har redan skett under en följd av år efter överstyrelsens medgivande i varje särskilt fall. Överstyrelsen har emellertid intet att erinra mot att åt direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda överlåtes rätten att överflytta institutets elever till hantverksskolan i Kristinehamn för att där erhålla undervisning. Ej heller har överstyrelsen något att er-

inra mot den sakkunniges förslag att skoltiden i de fall, där så visar sig nödvändigt för beredande av möjlighet till tillräcklig arbetsutbildning, må kunna utökas med högst ett år samt att dylik utsträckning må få bero på prövning av institutets direktion. Utsträckningen av skoltiden kommer visserligen att medföra, att vederbörande landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, kan komma att för blint barn, som sålunda fått sin skoltid utökad, få vidkännas ökade utgifter i anslutning till bestämmelserna i lagförslaget femte paragraf. Emellertid kan man, enligt vad överstyrelsen inhämtat från den sakkunnige, räkna med att dylik utsträckning av skoltiden icke kommer att behöva tillgripas annat än i relativt få fall.

Vad nu beträffar ordalydelsen i det framlagda förslaget vill överstyrelsen tillstyrka den sakkunniges formulering av §§ 5 och 6.

I fråga om § 2 synes det överstyrelsen lämpligare att den i förskolorna meddelade undervisningen karaktäriseras såsom »grundläggande» i stället för »förberedande». Denna paragraf torde sålunda böra få följande lydelse:

§ 2.

»Erforderliga anstalter för blinda barns uppfostran och undervisning upprättas av staten och utgöras av dels förskolor, till vilka är förlagd den *grundläggande* blindundervisningen, dels institutet och hantverksskolor för undervisningens fortsättande och avslutande.»

Vid utformningen av § 3 i lagen, i fråga om vilken paragraf den sakkunnige icke ifrågasatt någon ändring, synes det överstyrelsen lämpligt att hänsyn toges till bestämmelserna i lagen av den 6 juni 1930 angående skolstyrelse i vissa kommuner. Denna paragraf torde sålunda böra lyda:

§ 3.

»Alla sådana barn, å vilka — — — — —

offentlig läroanstalt intagas.

Vederbörande *skolråd eller folkskolestyrelse* (nu: skolråd) skall tillse, att blint barn, i enlighet med denna lag, varder i läroanstalt intaget, ävensom att barn, som enskilt undervisas, erhåller sådan undervisning, att den i noggrannhet och omfattning huvudsakligen motsvarar den, som meddelas i offentlig läroanstalt för blinda. Kommer till *skolrådets eller folkskolestyrelsens* (nu: skolrådets) kännedom, att blint barn avhålls från undervisning eller icke erhåller nöjaktig sådan, skall *skolrådet eller folkskolestyrelsen* (nu: skolrådet) ålägga barnet skolgång i offentlig läroanstalt för blinda. Skulle föräldrar eller målsmän tredskas att elterkomma vad i avseende å de blinda barnens undervisning i denna lag finnes stadgat eller vad av vederbörande *skolråd eller folkskolestyrelse* (nu: skolråd) på grund därav föreskrives, skola de tredskande undergå varning av *skolrådet eller folkskolestyrelsen* (nu: skolrådet). Bliver sådan varning iruktlös, må barnet kunna från föräldrar eller målsmän skiljas och på deras bekostnad sändas till vederbörlig läroanstalt.»

Vad slutligen angår lydelsen av den fjärde paragrafen vill överstyrelsen ansluta sig till den av institutets direktion föreslagna formuleringen. Den paragraf skulle sålunda lämpligen få följande lydelse:

§ 4.

»Skolåldern — — — — — nio år.
För barn — — — — — fjorton år.

Barn är skolpliktigt under de tio år, som följa efter dess intagning i förskola, eller, i fall det utan genomgående av förskola intages i institutet, under därpå följande åtta år, därest icke barnet före denna tids utgång inhämtat sådana kunskaper och färdigheter samt uppnått den utveckling, att det anses böra från skolgång befrias, eller är så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn. För barn, som icke under nämnda tid vunnit tillräcklig arbetsutbildning, kan skoltiden av institutets direktion utökas med högst ett år. Vad sålunda stadgats gäller även barn, som från institutet överflyttats till hantverksskola.»

Statskontoret anför:

De mest framträdande ändringarna i nu gällande anordningar, som skulle föranledas av det framlagda förslagets godtagande, äro hantverksskolans inordnande bland de i lagen omiörmälda skolformerna och öppnandet av möjlighet att under viss förutsättning utöka den lagstadgade undervisningstiden med ett år. Då, såvitt av handlingarna framgår, sagda ändringar icke komma att medföra någon nämnvärd utgiftsökning för statsverket, är från statskontorets sida intet att erinra mot desamma.

Departementschefen.

Såsom jag redan nämnt, åsyfta de av rektor Ek föreslagna ändringarna i lagen angående blindundervisningen dels att bereda möjlighet för institutet för blinda att till hantverksskolan i Kristinehamn hänvisa elever för fortsättande av deras utbildning i hantverk, dels ock att kunna förlänga elevs utbildning med ett år i de fall, då eleven icke med nuvarande lärotid hunnit vinna erforderlig säkerhet i sitt arbete för att kunna försörja sig på egen hand. Dessa åtgärder synas bliva till praktisk nytta för eleverna och hava också förordats av samtliga i ärendet hörda myndigheter med endast obetydliga formella skiljaktigheter. Några nämnvärda utgifter för statsverket synas icke komma att vållas av de framlagda förslagen. Jag anser mig därför böra för min del förorda de begärda ändringarna av §§ 2, 4, 5 och 6, varvid jag i fråga om §§ 2 och 4 ansluter mig till den av skolöverstyrelsen föreslagna formuleringen. I detta sammanhang synes också böra vidtagas den av skolöverstyrelsen föreslagna ändringen av § 3, vilken föranletts av den nya lagen angående skolstyrelse i vissa kommuner.

Departementschefen uppläser härefter ett i anslutning till vad sålunda anförts upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 2, 3, 4, 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen samt hemställer,

att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Ödmann.